

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРЕЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ІННОВАЦІЙ: ЕКОНОМІЧНІ ВИГОДИ ТА РИЗИКИ

Калюжний Андрій Володимирович, аспірант
КПІ ім. Ігоря Сікорського, Україна
ORCID ID 0009-0001-2780-1970
email: a.kaliuzhnyi@kpi.ua

Сьогодні світ переживає трансформації, пов'язані з реалізацією Індустрії 4.0 — глобальної ініціативи, ухваленої на Всесвітньому економічному форумі в 2014 році. Вона спрямована на прискорення технологічних перетворень, інтеграцію виробництва та зменшення витрат управління. Перехід до Індустрії 4.0 вимагає модернізації промислових систем за допомогою інноваційних, стійких рішень. За останні роки цифрові технології, такі як Інтернет речей, великі дані, робототехніка, блокчейн, штучний інтелект, доповнена реальність і швидкісне прототипування, активно впроваджуються у виробничі процеси провідних країн. [1]

До прикладу, 72% компаній планують використовувати штучний інтелект у 2024 році, що є значним зростанням порівняно з 20% у 2017 році. [2] В Україні цей тренд також набирає обертів завдяки розвитку ІТ-сектору та державним ініціативам у сфері цифровізації.

Показники України у впровадження цифрових інновацій є порівняно низькими. За показниками 2021 р. Україна демонструє невисокі позиції по основним індикаторам ІКТ-інфраструктури. [1] Що, в свою чергу, викликає необхідність пришвидшення впровадження цифрових інновацій в українських підприємствах для можливості бути конкурентними на глобальних ринках.

Як і будь-яка трансформація, впровадження цифрових технологій несе як економічні вигоди, так і ризики. Нижче розглянемо ключові вигоди і ризики в контексті українських підприємств.

Таблиця 1 - Економічні вигоди від впровадження цифрових інновацій

Вигода	Опис
Підвищення ефективності підприємств	Впровадження цифрових технологій дозволяє автоматизувати бізнес-процеси, що зменшує витрати на ручну працю та підвищує операційну ефективність. В Україні багато компаній вже впровадили системи управління ресурсами підприємства (ERP) та системи управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM), що сприяє оптимізації процесів та підвищенню продуктивності.
Покращення процесу прийняття рішень	Використання аналітики даних та штучного інтелекту допомагає українським підприємствам приймати більш обґрунтовані та швидкі управлінські рішення. Наприклад, банки та фінансові установи активно використовують Big Data для оцінки кредитних ризиків та виявлення шахрайських операцій.
Розвиток нових бізнес-моделей	Цифрова трансформація відкриває можливості для створення інноваційних бізнес-моделей. В Україні активно розвивається електронна комерція, що дозволяє підприємствам виходити на національний та міжнародний ринки. Такі платформи, як Rozetka та Prom.ua, стали лідерами у сфері онлайн-торгівлі завдяки інноваційній бізнес-моделі, надаючи можливість малим та середнім підприємствам реалізовувати свою продукцію через їх платформу.
Покращення взаємодії з клієнтами	Цифрові канали комунікації, такі як соціальні мережі та мобільні додатки, дозволяють українським компаніям забезпечувати персоналізоване обслуговування та підтримувати тісний зв'язок із клієнтами. Це сприяє підвищенню лояльності клієнтів та збільшенню продажів.
Адаптація до змін на ринку	Цифрові технології дозволяють підприємствам швидше реагувати на ринкові зміни та адаптувати свої стратегії. В умовах нестабільної економічної ситуації в Україні це є критично важливим для забезпечення стійкості бізнесу.

В свою чергу, впровадження цифрових інновацій несе певні ризики. Інше дослідження вказує на факт, що незважаючи на високий рівень впровадження цифрової та AI-трансформації у великих підприємствах, лише 31% досягли очікуваного зростання доходів і 25% очікуваної економії витрат від цих зусиль. [3]

Таблиця 2 – Потенційні ризики впровадження цифрових інновацій

Ризик	Опис
Необхідність значних інвестицій	Багато українських підприємств, особливо малі та середні, стикаються з обмеженими фінансовими ресурсами, що ускладнює інвестування в нові технології. Крім того, відсутність доступу до дешевих кредитних ресурсів може уповільнювати процес цифровізації.
Кібербезпека	Україна є однією з країн, що найбільше постраждали від кібератак, таких як атака вірусу NotPetya у 2017 році. Підприємства стикаються з високими ризиками втрати даних та порушення конфіденційності інформації, що може призвести до фінансових втрат та втрати довіри клієнтів.
Законодавчі бар'єри та регулювання	Недостатня гармонізація українського законодавства з європейськими стандартами у сфері цифрової економіки може створювати перешкоди для розвитку бізнесу. Зокрема, питання регулювання використання штучного інтелекту все ще не опрацьоване, тоді як у ЄС запровадження відповідних регуляцій заплановане на 2025 рік.
Супротив змінам та нестача кваліфікованих кадрів	Впровадження нових технологій вимагає змін в організаційній культурі та наявності кваліфікованого персоналу. В Україні спостерігається дефіцит IT-фахівців, що може ускладнювати процес цифрової трансформації.
Економічна та політична нестабільність	Нестабільна економічна ситуація та військова агресія російської федерації створюють додаткові ризики для бізнесу через складність залучення інвестицій для впровадження цифрових інновацій.

Враховуючи вищесказане, підприємство повинно збалансовано підійти до оцінки вигоди і ризиків впровадження цифрових технологій у свою бізнес-модель, врахувати досвід впровадження схожих рішень у своїй та інших галузях, а також пропрацювати детальну стратегію імплементації. Розробка ефективних стратегій цифровізації, інвестування в кібербезпеку, навчання персоналу та активна співпраця з державними органами можуть сприяти максимізації переваг від впровадження цифрових інновацій та зміцненню конкурентних позицій українських підприємств на світовому ринку.

Література:

1. Смоляр, Л., Ляш, О., & Трофименко, О. (2021). Трансформаційні ефекти цифровізації у забезпеченні розвитку промислового виробництва в умовах індустрії 4.0. *Підприємництво та інновації*, (21), 24-30. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/21.4>
2. McKinsey & Company. The state of AI in early 2024: Gen AI adoption spikes and starts to generate value. 2024. <https://www.mckinsey.com/capabilities/quantumblack/our-insights/the-state-of-ai>
3. Eric Lamarre, Shital Chheda, Marti Riba, Vincent Genest, Ahmed Nizam. The Value of Digital Transformation. 2023. <https://hbr.org/2023/07/the-value-of-digital-transformation>